

УДК 159.923:7.01:159.954

DOI: [://doi.org/10.17721/BPSY.2026.1\(23\).18](https://doi.org/10.17721/BPSY.2026.1(23).18)

Тетяна САЗОНОВА, асп.

ORCID ID: 0009-0006-2305-7933

e-mail: tpsazonova@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРЕДИКТОРИ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ТВОРЧОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вступ. Сучасна мистецька діяльність розгортається в умовах швидких соціокультурних, технологічних та економічних змін, що висувають нові психологічні вимоги до митця. Професійний успіх залежить не лише від знань і здібностей, а й від особистісних рис, які забезпечують творчість, стійкість та адаптацію. Мета статті – визначити характеристики, що сприяють або перешкоджають готовності до мистецької діяльності.

Методи. У дослідженні використано авторський опитувальник особистісної готовності до творчої мистецької діяльності, опитувальник сильних рис характеру VIA-IS, короткий опитувальник "Велика п'ятірка" (BFI-10), Шкали психологічного благополуччя К. Ріффа, Шкалу толерантності до неоднозначності MSTAT-II, Шкалу когнітивної гнучкості (CFS), Опитувальник професійної життєстійкості та 10-пунктову шкалу резильєнтності Коннора-Девідсона (CD-RISC-10). Статистична обробка включала оцінку надійності авторського опитувальника, кореляційний аналіз і покроковий множинний регресійний аналіз для визначення психологічних предикторів окремих складових особистісної готовності.

Результати. Встановлено, що особистісна готовність до мистецької діяльності є багатомірним психологічним конструктом, який охоплює усвідомленість професійного вибору, творчу ідентичність, внутрішню мотивацію до творчої професії, автономію та сміливість самовираження, толерантність до невизначеності, ставлення до оцінювання і вразливості, ресурсність і готовність до професійної реалізації. Найвагомішими позитивними предикторами є сенс життя, відкритість досвіду, професійна життєстійкість, автономія, когнітивна відкритість, винахідливість, почуття прекрасного, хоробрість, психологічна включеність, самоприйняття та лідерські якості. Водночас встановлено, що нейротизм, надмірна орієнтація на жорсткий контроль, висока нормативність поведінки, надмірна стриманість і консерватизм можуть істотно знижувати готовність до творчої мистецької діяльності.

Висновки. Особистісна готовність до мистецької діяльності формується внаслідок взаємодії ціннісно-смыслових, ресурсно-інструментальних і особистісно-регуляторних чинників. Провідне значення мають осмисленість професійної діяльності, внутрішня мотивація до творчості, відкритість новому досвіду, психологічна стійкість, автономність і здатність конструктивно діяти в умовах невизначеності.

Ключові слова: особистісна готовність; мистецька діяльність; мистецькі професії; творча ідентичність; внутрішня мотивація; психологічні ресурси; психологічне благополуччя; психологічні предиктори.

Вступ

Сучасне мистецтво функціонує в умовах стрімких соціокультурних, технологічних та економічних трансформацій, що істотно змінюють не лише художні практики, а й психологічний зміст професійної діяльності митця. Будучи однією з форм суспільної свідомості, мистецтво є носієм культурних цінностей, способом осмислення соціальної реальності та важливим механізмом формування колективної ідентичності. У сучасних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється не стільки естетичним характеристикам художнього твору, скільки психологічним, соціальним і технологічним умовам його створення та сприйняття.

У сучасних зарубіжних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється трансформації мистецтва під впливом цифрових технологій. Так, Й. ван Хес, Т. Гроотсвагерс, Г. Квек та М. Варлет (Hees et. al., 2025) показали, що використання генеративного штучного інтелекту істотно змінює процес художнього сприйняття, критерії оцінювання мистецьких творів, уявлення про авторство та автентичність творчості. Це свідчить про формування нового соціокультурного середовища, в якому майбутній митець має володіти художніми компетентностями і психологічною готовністю до професійної діяльності в умовах технологічних інновацій.

Подібні тенденції простежуються і в дослідженнях М. Ян (Yang, 2024), який довів, що сучасний розвиток декоративно-ужиткового мистецтва ґрунтується на інтеграції традиційної художньої культури та цифрових технологій. За

таких умов професійна успішність митця дедалі більше визначається відкритістю новому досвіду, когнітивною гнучкістю, здатністю до неперервного навчання та адаптації.

Водночас сучасні дослідження творчого процесу демонструють, що художня діяльність є складною формою психологічної саморегуляції. Зокрема, А. Сольберг (Solberg, 2020) розглядає творчість як ітеративний процес взаємодії (тобто багаторазового повторення послідовності дій) митця з матеріалом, в якому художнє рішення формується шляхом постійного експериментування, перегляду попередніх рішень та конструктивного використання професійних обмежень. У цьому підході підкреслюють важливість психологічної стійкості, винахідливості, здатності витримувати невизначеність і приймати професійний ризик як необхідні складові творчої діяльності.

Філософсько-психологічне осмислення мистецтва також зазнає суттєвого переосмислення. Дж. Стюарт (Stewart, 2023), аналізуючи сучасну інтерпретацію естетики Гереля, наголошує, що мистецтво залишається способом духовного самовираження особистості, в якому творча діяльність є формою реалізації людської свободи та особистісного смислу. Таким чином, професійна діяльність митця, поряд з технічним виконанням художніх задач, потребує сформованої системи особистісних цінностей, внутрішньої мотивації та професійної ідентичності.

У міждисциплінарних дослідженнях художнього сприйняття Ф. Відхоельцль та Е. Такмаз (Widhoelzl, & Takmaz, 2024), використовуючи сучасні моделі машинного навчання, показали можливість автоматизованого розпізнавання емоційного змісту абстрактного мистецтва. Їхні

результати підтверджують складність психологічних механізмів творчості та художнього сприйняття, а також необхідність подальшого вивчення особистісних чинників, що лежать в основі створення художнього образу.

Окремий напрям сучасних досліджень становить психологія професійного становлення митців. М. Бенедек, Е. Яук та А. Нойбауер (Benedek, Jauk, & Neubauer, 2025) встановили, що професійні художники істотно відрізняються від представників інших професій вищими показниками відкритості досвіду, творчої самоефективності, творчої ідентичності та внутрішньої мотивації. Інші вчені показали, що художня ідентичність студентів формується як складний процес інтеграції особистісного досвіду, професійного самовизначення та творчого стилю, який значною мірою зумовлюється освітнім середовищем.

У дослідженнях психологічних ресурсів майбутніх митців встановлено визначальну роль психологічного благополуччя. Так, С. Цзін та Ю. Є (Jin, & Ye, 2022) довели, що мистецька освіта позитивно впливає на психологічне благополуччя студентів завдяки розвитку креативності та самоефективності, які є чинниками професійного становлення. Подібні результати отримали Р. М. Л. де Кастро та співавтори (de Castro et al., 2022), показавши, що участь у мистецькій діяльності сприяє розвитку емпатії, особистісного зростання, рефлексії та інших психологічних ресурсів, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Особливу увагу сучасні автори приділяють ролі невизначеності у творчому процесі. Д. Хенріксен, К. Річардсон, Н. Грубер та П. Мішра (Henriksen et al., 2022) обґрунтовують, що невизначеність є невід'ємною складовою творчої діяльності, а відкритість досвіду, психологічна гнучкість і толерантність до неоднозначності є необхідними умовами розвитку творчого потенціалу особистості.

Таким чином, у сучасних зарубіжних дослідженнях йдеться про те, що мистецька діяльність дедалі більше визначається взаємодією психологічних, соціокультурних і технологічних чинників. Водночас більшість наявних праць присвячена окремим аспектам творчості: впливу цифрових технологій, художньому сприйняттю, творчій ідентичності, психологічному благополуччю, мистецькій освіті або особливостям творчого процесу. Значно менше уваги приділено комплексному дослідженню особистісної готовності до творчої мистецької діяльності як самостійного психологічного феномена, визначенню її структурних компонентів та системи психологічних предикторів. У зв'язку з цим виникає необхідність емпіричного дослідження психологічних особливостей особистості, які забезпечують ефективне

функціонування майбутнього митця в умовах сучасної мистецької діяльності.

Мета статті – з'ясувати особистісні характеристики, які сприяють формуванню готовності до творчої мистецької діяльності або, навпаки, знижують її.

Результати

Для проведення емпіричного дослідження використано психодіагностичний комплекс, до складу якого увійшли: авторський опитувальник особистісної готовності до творчої мистецької діяльності; опитувальник сильних рис характеру VIA (Values in Action Inventory of Strengths, VIA-IS) (К. Петерсон, М. Селігман); Короткий опитувальник "Велика п'ятірка" (Big Five Inventory-10, BFI-10) (Б. Раммштедт, О. Джон); Шкали психологічного благополуччя К. Ріффа (Ryff's Psychological Well-Being Scales, PWB); Шкала толерантності до неоднозначності MSTAT-II (Multiple Stimulus Types Ambiguity Tolerance Scale-II) (Д. МакЛейн); Шкала когнітивної гнучкості (Cognitive Flexibility Scale, CFS) (М. Мартін, Р. Рубін); Опитувальник професійної життєстійкості (О. Кокун); 10-пунктова шкала резильєнтності Коннора-Девідсона (Connor-Davidson Resilience Scale-10, CD-RISC-10) (К. Коннор, Дж. Девідсон).

Всього в дослідженні взяло участь 247 студентів київських закладів вищої освіти мистецьких спеціальностей. Серед них – 201 жінка та 49 чоловіків; за віком розподіл від 17 до 30 років, середній вік – 19 років.

У вивченні надійності та валідності авторського опитувальника, спрямованого на дослідження особистісної готовності до мистецьких професій, доведено високий рівень надійності кожної складової опитувальника та однорідність внесених до неї тверджень. Кореляційним аналіз показав, що усі складові позитивно пов'язані між собою та з інтегральним показником на достатньому, але не на надмірному рівні.

Застосовувавши регресійний аналіз для складових особистісної готовності до мистецької навчальної діяльності, здійснено спробу підтвердити та уточнити висновки, отримані в результаті проведеного кореляційного аналізу. Зокрема, використано покроковий регресійний аналіз для розрахунку лінійної регресії.

А. Усвідомленість професійного вибору. Проведений регресійний аналіз завершився на 7 кроці (пояснюється приблизно 38% варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У таблиці 1 показана модель для кроку 5.

Таблиця 1

Регресійна модель для залежної змінної "А. Усвідомленість професійного вибору"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
7	,618 ^a	,382	,364	,4788

а. Предиктори: (константа), включеність, почуття прекрасного, уміння бачити перспективу, справедливість, оптимізм (орієнтація на майбутнє), професійний компонент (життєстійкості), сенс життя

R = 0.618 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки становить всього 0,482, що підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що увійшла до моделі, та залишком ($p < 0,000$). Як видно з таблиці 2.5 незалежними змінними (предикторами) стали: включеність, почуття прекрасного, уміння бачити перспективу,

справедливість, оптимізм (орієнтація на майбутнє), професійний компонент, сенс життя. У таблиці 2 показані коефіцієнти для незалежних змінних.

Найвищий коефіцієнт має показник "Включеність". "Включеність" як складник життєстійкості визначає глибину залученість студента в події власного життя. Студенти з високою включеністю сприймають навчання та перші творчі спроби як важливі, життєво необхідні досвід, що напряду максимізує свідоме ставлення до обраного шляху. "Професійний компонент" життєстійкості дає змогу розрізнити творчість як майбутню професію від творчості як хобі. Наявність цього компонента вказує на те,

що студент адаптує свій креативний потенціал до реальних умов праці, готовий діяти системно, сприймаючи труднощі професіоналізації як робочі завдання. "Справедливість" вказує на те, що усвідомлений вибір творчого шляху потребує від особистості внутрішньої чесності та об'єктивності в оцінці своїх можливостей та готовності нести відповідальність за результати мистецької праці. "Почуття прекрасного" вказує на те, що естетична чутливість, здатність помічати та цінувати красу є базовою цінністю для мистецької особистості. Почуття прекрасного слугує емоційним та ціннісним орієнтиром, що робить вибір професії внутрішньо виправданим. "Сенс

життя" вказує, що наявність життєвих цілей у царині творчості виступає важливою опорою для усвідомлення професійного покликання; творча професія є способом реалізації загального життєвого сенсу. Показники "Уміння бачити перспективу" та "Оптимізм (орієнтація на майбутнє)" мають недостатню значимість, проте разом вказують на орієнтацію студентів на позитивне майбутнє.

Б. Творча ідентичність. Проведений регресійний аналіз завершився на 5 кроці (пояснюється приблизно 37% варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У таблиці 3 показана модель для кроку 5.

Таблиця 2

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "А. Усвідомленість професійного вибору"

Регресійна модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість
	B	Стандартна помилка	Бета		
7 (Константа)	1,487	,246		6,05	,000
Включеність	,040	,015	,192	2,66	,008
Почуття прекрасного	,053	,023	,141	2,32	,021
Уміння бачити перспективу	,040	,024	,099	1,67	,094
Справедливість	,049	,021	,124	2,35	,020
Оптимізм (орієнтація на майбутнє)	,043	,023	,107	1,88	,061
Професійний компонент (життєстійкості)	,056	,024	,165	2,35	,019
Сенс життя	,037	,019	,124	1,97	,050

Таблиця 3

Регресійна модель для залежної змінної "Б. Творча ідентичність"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
5	,606 ^e	,368	,354	,5442
е. Предиктори: (константа), відкритість досвіду, почуття прекрасного, винахідливість, професійний компонент (життєстійкості), контроль				

R = 0.606 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою

варіації, що ввійшла до моделі, та залишком ($p < 0,000$). Як видно з таблиці 2.7 незалежними змінними (предикторами) стали: відкритість досвіду, почуття прекрасного, винахідливість, професійний компонент (життєстійкості), контроль. У таблиці 4 показані коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 4

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Б. Творча ідентичність"

Регресійна модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість
	B	Стандартна помилка	Бета		
5 (Константа)	1,609	,238		6,75	,000
Відкритість досвіду	,135	,027	,325	4,98	,000
Почуття прекрасного	,070	,026	,165	2,65	,008
Винахідливість	,070	,026	,164	2,68	,008
Професійний компонент (життєстійкості)	,100	,028	,260	3,51	,001
Контроль	-,047	,017	-,202	2,85	,005

Показник "Відкритість досвіду" як і показник "Винахідливість" вказують на мистецьку чутливість, гнучкість у появі творчих ідей, здатність знаходити нестандартні рішення, практичну здатність знаходити нестандартні виходи із ситуацій та генерувати ідеї, що разом створюють базу мистецької ідентичності. "Професійний компонент (життєстійкості)" свідчить про те, що творча ідентичність

формується не у вакуумі фантазій, а через реальне зіткнення з професійним контекстом та вміння долати труднощі у ньому. Опанування специфіки професійної діяльності допомагають закріпити образ "Я-професіонал у мистецькій сфері". "Почуття прекрасного" вказує на те, що здатність глибоко переживати красу підтримує Я-концепцію студентів як творчих особистостей, митців.

Шкала "Контроль" у структурі життєстійкості відображає переконання людини в тому, що вона може повністю керувати подіями свого життя, контролювати процеси та результати. Творча ідентичність часто вимагає відмови від жорстких рамок, готовності до спонтанності, імпровізації. Прагнення до надмірного раціонального контролю блокує креативне самовідчуття і заважає формуванню

гнучкої мистецької ідентичності. Саме тому для цього предиктора отриманий негативний коефіцієнт.

В. Внутрішня мотивація до творчої професії. Проведений регресійний аналіз завершився на 6 кроці (пояснюється приблизно 28% варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У таблиці 5 показана модель для кроку 6.

Таблиця 5

Регресійна модель для залежної змінної "В. Внутрішня мотивація до творчої професії"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
6	,526 ^f	,276	,258	,5253

f. Предиктори: (константа), відкритість досвіду, сенс життя, когнітивна відкритість, смиренність та скромність, почуття прекрасного, винахідливість

R = 0.526 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою

варіації, що ввійшла до моделі, та залишком ($p < 0,000$). Як видно з таблиці 2.9 незалежними змінними (предикторами) стали: відкритість досвіду, сенс життя, когнітивна відкритість, смиренність та скромність, почуття прекрасного, винахідливість. У таблиці 6 показані коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 6

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "В. Внутрішня мотивація до творчої професії"

Регресійна модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість
		B	Стандартна похибка	Бета		
5	(Константа)	1,458	,289		5,04	,000
	Відкритість досвіду	,057	,026	,153	2,16	,031
	Сенс життя	,054	,019	,176	2,87	,004
	Когнітивна відкритість	,032	,012	,165	2,62	,009
	Смиренність та скромність	-,073	,020	-,211	-3,61	,000
	Почуття прекрасного	,057	,026	,149	2,18	,030
	Винахідливість	,051	,026	,135	1,98	,048

Отримані результати також перегукуються із результатами для складових "А. Усвідомленість професійного вибору" та "Б. Творча ідентичність". Це стосується показників "Сенс життя", "Відкритість досвіду", "Винахідливість", "Почуття прекрасного". Тобто внутрішня мотивація до мистецької професії базується на тому, що особистість відчуває себе творцем і вірить у вірність зробленого професійного вибору. До того ж, "Винахідливість" за своєю суттю схожа із показником "Когнітивна відкритість", разом вони перетворюють будь-яку складну творчу, мистецьку проблему на захопливий ментальний пошук, що підкріплює інтерес до процесу її розв'язання.

Негативний знак коефіцієнта для показника "Смиренність та скромність" вказує на те, що прагнення до стриманості, надмірного самообмеження, розсудливості та консервативного контролю за творчими імпульсами руйнує внутрішню мотивацію митця до творчості.

Г. Автономія та сміливість самовираження. Проведений регресійний аналіз завершився на 3 кроці (пояснюється приблизно 39% варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У таблиці 7 показана модель для кроку 3.

Таблиця 7

Регресійна модель для залежної змінної "Г. Автономія та сміливість самовираження"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
3	,628 ^c	,395	,387	,5411

c. Предиктор: (константа), автономія, лідерські якості, почуття прекрасного

R = 0.628 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком ($p < 0,000$). Як видно з таблиці 7 незалежними змінними (предикторами) стали: автономія, лідерські якості, почуття прекрасного. У таблиці 8 показані коефіцієнти для незалежних змінних.

Як видно з таблиці на складову "Г. Автономія та сміливість самовираження" впливає показник "Автономія", що цілком логічно. Сміливість самовираження безпосе-

редньо базується на внутрішній незалежності особистості. Студент із високим рівнем автономії здатний протистояти соціальному тиску, конформізму та догмам, він орієнтується на власні внутрішні стандарти, а не на схвалення оточуючих. Творча мистецька сфера вимагає не просто створення продукту "в стилі", а його презентації суспільству. Лідерський потенціал забезпечує проактивну позицію, впевненість у власних силах, психологічну стійкість під час захисту своїх ідей, і показник "лідерські якості" найкраще описує ці особливості особистості митця. Предиктор "Почуття прекрасного" у цьому випадку наголошує, що йдеться про автономію і самовираження саме у сфері мистецтва.

Таблиця 8

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Г. Автономія та сміливість самовираження"

Регресійна модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість
	B	Стандартна помилка	Бета		
3 (Константа)	1,303	,225		5,795	,000
Автономія	,322	,048	,357	6,749	,000
Лідерські якості	,106	,020	,283	5,226	,000
Почуття прекрасного	,103	,023	,236	4,446	,000

Г. Толерантність до невизначеності в творчій діяльності. Проведений регресійний аналіз завершився на 7 кроці (пояснюється приблизно 39% варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У таблиці 9 показана модель для кроку 7.

R = 0.622 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки

підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком ($p < 0,000$). Як видно з таблиці 9 незалежними змінними (предикторами) стали: толерантність до невизначеності, хоробрість, включеність, автономія, свідомість, винахідливість, смиренність та скромність. У таблиці 10 показані коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 9

Регресійна модель для залежної змінної "Г. Толерантність до невизначеності в творчій діяльності"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
7	,622 ^g	,387	,369	,5595

g. Предиктори: (константа), толерантність до невизначеності, хоробрість, включеність, автономія, свідомість, винахідливість, смиренність та скромність

Таблиця 10

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Г. Толерантність до невизначеності в творчій діяльності"

Регресійна модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість
	B	Стандартна помилка	Бета		
7 (Константа)	,234	,335		,69	,487
Толерантність до невизначеності	,039	,006	,377	6,50	,000
Хоробрість	,080	,029	,173	2,78	,006
Включеність	,041	,014	,165	2,80	,006
Автономія	,100	,052	,109	1,91	,056
Свідомість	-,071	,025	-,181	-2,82	,005
Винахідливість	,066	,025	,149	2,59	,010
Смиренність та скромність	,029	,013	,117	2,20	,028

Найсильніший предиктор моделі – загальна "Толерантність до невизначеності". Цей результат є цілком законним і доводить, що специфічна толерантність у творчості безпосередньо спирається на базову, генералізовану здатність особистості приймати мінливість навколишнього світу без психологічного дискомфорту. Другим йде показник "Хоробрість". Творча праця завжди пов'язана з критикою та можливістю невдачі. Хоробрість дає особистості вольовий ресурс експериментувати в умовах, коли кінцевий результат є непередбачуваним, сприймаючи ризик не як загрозу власному "Я", а як робочий виклик. "Включеність" як компонент життєстійкості мінімізує відчуття відчуженості. Студент із високою включеністю сприймає ситуацію невизначеності під час створення художнього продукту не як джерело стресу, а як значущу частину власного професійного досвіду, що стимулює інтерес. Показник "Винахідливість" підкреслює, що нами вивчається толерантність до невизначеності саме у творчій діяльності, для якої винахідливість є основою. Предиктор "Смиренність та скромність", на відміну від мотиваційної сфери, де вона виступала деструктором, у контексті витримування невизначеності відіграє регуляторну, стабілізуючу роль. "Автономія" (включена до моделі на рівні статистичної тенденції) вказує, що психологічна незалежність від чужих думок або оцінок підкріплюють стійкість особистості: митець здатен

самостійно шукати ідеї, вирішувати творчі завдання, не потребуючи підказок чи схвалення з боку інших. Предиктор "Свідомість" ввійшов до моделі із негативним коефіцієнтом. Надмірна раціональна фіксованість на чітких інструкціях та планах (висока свідомість) суттєво знижує толерантність до невизначеності, викликаючи у студента тривого та внутрішній опір перед ситуаціями, де немає готових алгоритмів рішення, що знижує його творчий потенціал, спонтанність ідей і когнітивну гнучкість.

Д. Ставлення до оцінювання і вразливості. Проведений регресійний аналіз завершився на 6 кроці (пояснюється приблизно 43% варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є високим і репрезентативним). У таблиці 11 показана модель для кроку 6.

R = 0.657 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком ($p < 0,000$). Як видно з таблиці 11 незалежними змінними (предикторами) стали: самоприйняття, автономія, допитливість, здатність любити, нейротизм, винахідливість. У таблиці 12 показані коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 11

Регресійна модель для залежної змінної "Д. Ставлення до оцінювання і вразливості"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
6	,657 ^f	,432	,418	,7532

f. Предиктори: (константа), самоприйняття, автономія, допитливість, здатність любити, нейротизм, винахідливість

Таблиця 12

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Д. Ставлення до оцінювання і вразливості"

Регресійна модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість
	B	Стандартна помилка	Бета		
6 (Константа)	-,409	,479		-,855	,393
Самоприйняття	,280	,062	,267	4,52	,000
Автономія	,287	,073	,223	3,94	,000
Допитливість	,108	,040	,142	2,72	,007
Здатність любити	,099	,029	,183	3,43	,001
Нейротизм	-,085	,031	-,149	-2,73	,007
Винахідливість	,083	,033	,134	2,52	,012

"Самоприйняття" – найсильніший предиктор моделі. Позитивне ставлення до себе, прийняття себе зі всіма своїми якостями є первинною умовою стійкості до зовнішньої оцінки. Якщо у студента сформоване міцне внутрішнє самоприйняття, зовнішня критика сприймається лише як оцінка конкретного результату праці (полотна, тексту, проекту), а не як тотальне заперечення цінності його особистості. "Автономія" як складник психологічного благополуччя – це другий за потужністю чинник. Внутрішня незалежність від думок оточуючих, здатність самостійно оцінювати власні досягнення та керуватися індивідуальними стандартами звільняють митця від страху оцінювання. Автономія дозволяє сприймати оцінку лише як зворотний зв'язок, залишаючи за особистістю право на суверенне художнє бачення. "Здатність любити" вказує на те, що вміння любити й приймати іншого знижує страх перед соціумом, роблячи сприйняття оцінки більш безпечним та емпатичним. "Допитливість" переводить фокус із захисту власної ідентичності на пізнавальний інтерес. Замість того щоб переживати щодо

оцінки, допитливий фахівець сприймає її як зворотний зв'язок і критика сприймається як нове джерело інформації. Показник "Винахідливість", як і для попередніх складових, підкреслює той факт, що ставлення до оцінювання і вразливості вивчалось для представників творчих професій. Показник "Нейротизм" має негативний коефіцієнт. Нейротизм відображає загальну емоційну нестабільність, тривожність, схильність до депресивних станів та вразливість до стресу. Цілком природно, що високий рівень тривожності погіршує ставлення до оцінювання, перетворюючи будь-яку перевірку досягнень на джерело психологічної травматизації та страху.

Е. Ресурсність і готовність до професійної реалізації. Проведений регресійний аналіз завершився на 7 кроці (пояснюється приблизно 58% варіації, для психологічних досліджень складних особистісних конструктів такий показник є дуже високим і повністю репрезентативним). У таблиці 13 показана модель для кроку 7.

Таблиця 13

Регресійна модель для залежної змінної "Е. Ресурсність і готовність до професійної реалізації"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки
7	,758 ^a	,575	,562	,5065

g. Предиктори: (константа), мотиваційний компонент (життєстійкості), сенс життя, захопленість (енергійність, жага до життя, ентузіазм, бадьорість), професійний компонент (життєстійкості), хоробрість, когнітивна відкритість, почуття прекрасного

R = 0.758 свідчить про наявність сильного та стійкого сукупного зв'язку між незалежними змінними (предикторами) та залежною змінною. Стандартна похибка оцінки підтверджує високу точність регресійного рівняння. Модель пояснює лише частину варіації, але проведений ANOVA-аналіз показав значущу відмінність між часткою варіації, що ввійшла до моделі, та залишком ($p < 0,000$).

Як видно з таблиці 13 незалежними змінними (предикторами) стали: мотиваційний компонент (життєстійкості), сенс життя, захопленість (енергійність, жага до життя, ентузіазм, бадьорість), професійний компонент (життєстійкості), хоробрість, когнітивна відкритість, почуття прекрасного. У таблиці 14 показані коефіцієнти для незалежних змінних.

Таблиця 14

Коефіцієнти для регресійної моделі для залежної змінної "Е. Ресурсність і готовність до професійної реалізації"

Регресійна модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість
	B	Стандартна помилка	Бета		
10 (Константа)	,088	,257		,342	,732
Мотиваційний компонент	,056	,022	,173	2,515	,013
Сенс життя	,104	,021	,271	4,859	,000
Захопленість	,091	,027	,170	3,405	,001
Професійний компонент	,059	,026	,135	2,256	,025
Хоробрість	,071	,025	,141	2,817	,005
Когнітивна відкритість	,026	,011	,104	2,257	,025
Почуття прекрасного	,051	,024	,106	2,159	,032

Головні рушійні сили розвитку ресурсності та готовності до професійної реалізації є "Сенс життя" та "Мотиваційний компонент (життєстійкості)". Готовність до тривалої, успішної та стійкої професійної реалізації неможлива без глибокого екзистенційного підґрунтя. Студент, який чітко розуміє сенс свого буття та бачить у майбутній професії можливість висловити власні погляди і цінності, має внутрішній ресурс, що захищає його

від професійного вигорання, зниження творчого потенціалу. Це підтримується "Почуттям прекрасного", тобто здатністю бачити гармонію у навколишньому світі і створювати нове, що виступає як внутрішній орієнтир та додаткове джерело натхнення у праці. "Когнітивна відкритість" відображає інтелектуальну гнучкість, готовність сприймати новий досвід. Це дозволяє майбутньому спеціалісту бути відкритим до нових творчих ідей й ада-

птуватися до мінливих вимог ринку праці, нових технологій. "Захопленість (енергійність, жага до життя, ентузіазм, бадьорість)" відображає високий рівень життєвої енергії особистості, її психічний тонус, виступає паливом, яке дозволяє студенту братися за складні завдання, транслювати впевненість та утримувати високу продуктивність. "Хорообрість" забезпечує сміливість заявляти про себе у творчих завданнях, проактивно діяти в ситуаціях професійних викликів. "Професійний компонент" (життєстійкості) підкреслює, що йдеться саме про творчу професію, а не хобі. Зауважимо, що у цій складовій сходяться разом і внутрішня мотивація до творчості, і відчуття правильності вибраної професії, і когнітивні, і вольові якості необхідні для успішної мистецької професійної діяльності.

Висновки до проведеного регресійного аналізу. Бачення сенсу життя у мистецькій діяльності, бажання вийти за межі буденного, здатність бачити надбудований, глобальний сенс у своїй діяльності, що виходить з почуття прекрасного та загальної високої мотивації до мистецької діяльності – є складниками *ціннісно-смыслового рівня* особистісної готовності до мистецької навчальної діяльності. *Ресурсно-інструментальний рівень* готовності складається з винахідливості, відкритості досвіду, когнітивної відкритості, які перетворюють складні творчі виклики на захопливий ментальний пошук, а також високої залученості в навчання обраній професії, що проявляється через професійну життєстійкість.

Дискусія і висновки

Здобуті результати підтверджують сучасне уявлення про те, що успішність мистецької діяльності дедалі більше визначається не лише спеціальними художніми здібностями чи професійною майстерністю, а насамперед комплексом психологічних ресурсів особистості. Проведений регресійний аналіз показав, що особистісна готовність до творчої мистецької діяльності формується внаслідок взаємодії ціннісно-смыслових, особистісно-регуляторних та ресурсно-інструментальних чинників, серед яких провідне місце займають сенс життя, відкритість досвіду, професійна життєстійкість, автономія, когнітивна відкритість, толерантність до невизначеності, самоприйняття та психологічна залученість.

Ці результати узгоджуються з дослідженням Й. ван Хес, Т. Гроотсвагерс, Г. Квек і М. Варлет (Hees et. al., 2025), присвяченим особливостям сприйняття мистецтва в епоху генеративного штучного інтелекту. Авторі показали, що сучасний глядач нерідко позитивно оцінює твори, створені за допомогою штучного інтелекту, хоча водночас здатний відрізнити їх від робіт людини. Це свідчить про істотну зміну критеріїв оцінювання мистецтва та підвищення значущості психологічної готовності митця працювати в умовах швидких технологічних трансформацій. Отримані нами результати розширюють ці висновки, оскільки демонструють, які саме особистісні характеристики забезпечують здатність майбутнього митця адаптуватися до нових умов творчої діяльності. Насамперед це відкритість новому досвіду, когнітивна відкритість, автономія, хорообрість та толерантність до невизначеності. Таким чином, якщо дослідження Й. ван Хес та співавторів описує зміни зовнішнього соціокультурного контексту функціонування мистецтва, то наше дослідження дозволяє пояснити внутрішні психологічні механізми успішної адаптації особистості до цих змін.

Наші результати також узгоджуються з висновками А. Сольберг (Solberg, 2020), яка розглядає художню творчість як безперервний ітеративний процес взаємодії митця з матеріалом, де творчий результат народжується через експериментування, подолання технічних обмежень та постійне переосмислення власних рішень. Виявлені нами позитивні зв'язки між особистісною готовністю

до творчої діяльності та когнітивною відкритістю, винахідливістю, професійною життєстійкістю, включеністю і толерантністю до невизначеності підтверджують психологічні механізми такого ітеративного процесу. Зокрема, готовність неодноразово переглядати художнє рішення, приймати невизначеність кінцевого результату та конструктивно реагувати на труднощі виявляється не лише особливістю творчого процесу, а й важливою особистісною характеристикою майбутнього митця. Водночас наше дослідження доповнює роботу А. Сольберг тим, що переходить від якісного опису художнього процесу до кількісного визначення психологічних предикторів, які забезпечують його ефективність.

Близькими за змістом є також результати дослідження М. Ян (Yang, 2024), присвяченого інтеграції сучасних цифрових технологій і традиційного мистецтва. Автор наголошує, що інноваційний розвиток мистецтва дедалі більше ґрунтується на здатності митця поєднувати культурну традицію з технологічними нововведеннями, що вимагає відкритості до нового досвіду, готовності до навчання та психологічної гнучкості. Емпірично здобуті нами результати підтверджують ці положення. Зокрема, відкритість досвіду, когнітивна відкритість, винахідливість та автономія є значущими предикторами творчої ідентичності, внутрішньої мотивації та ресурсності майбутніх митців. Водночас встановлено, що надмірна нормативність, жорсткий самоконтроль і висока потреба у структурованості можуть перешкоджати ефективному функціонуванню в сучасному творчому середовищі, де професійна діяльність дедалі частіше пов'язана з невизначеністю, міждисциплінарністю та швидкою зміною технологій.

Результати проведеного нами дослідження певною мірою розширюють сучасні уявлення зарубіжних вчених про психологічні чинники творчої діяльності. Якщо в більшості сучасних зарубіжних дослідженнях зосереджується переважно на впливові цифровізації мистецтва, технологічних інновацій або особливостей самого творчого процесу, то в нашому дослідженні вперше здійснено комплексне емпіричне моделювання особистісної готовності до творчої мистецької діяльності як самостійного багатомірного психологічного конструкта: така готовність не зводиться до креативності чи художніх здібностей, а формується завдяки інтеграції екзистенційно-смыслових характеристик, психологічного благополуччя, професійної життєстійкості, когнітивної гнучкості, автономії та позитивних рис характеру. Особливу наукову цінність має також встановлення психологічних чинників, які перешкоджають професійному становленню майбутнього митця. На відміну від більшості зарубіжних досліджень, у яких основна увага приділяється розвитку творчого потенціалу, наше дослідження показало, що нейротизм, надмірна нормативність поведінки, жорсткий самоконтроль, схильність до консервативності та надмірне самообмеження можуть істотно знижувати особистісну готовність до творчої мистецької діяльності. Це дозволяє більш повно пояснити психологічні механізми професійного становлення майбутніх митців та окреслити напрями психологічного супроводу їхньої професійної підготовки.

Відкрита наука. Дані, наведені в цій статті, можна отримати за запитом у автора. Запити щодо доступу до цих наборів даних слід надсилати на адресу tpsazonova@gmail.com

Джерела фінансування. Авторі заявляють про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

- Benedek, M., Jauk, E., & Neubauer, A. C. (2025). How do creative professionals stand out? Comparing the creative potential, personality, motivation, and beliefs of professional artists and non-artists. *Personality and Individual Differences*, 239, 113184. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.113184>
- Bruno, G. (2008). Cultural cartography, materiality and the fashioning of emotion. In M. Smith (Ed.), *Visual culture studies: Interviews with key thinkers* (pp. 144–165). SAGE Publications. file:///C:/Users/UserT/Downloads/Visual_Culture_Studies_Interviews_with_Key.pdf
- de Castro, R. M. L., Chacon-Cuberos, R., Zurita-Ortega, F., Ubago-Jiménez, J. L., González-Valero, G., & Puertas-Molero, P. (2021). *Designing and evaluation of an artistic experience for developing empathy in higher education. FormAkademisk*, 14(2), 968860. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.968860>
- Henriksen, D., Richardson, C., Gruber, N., & Mishra, P. (2022). *The uncertainty of creativity: Opening possibilities and reducing restrictions through mindfulness*. In *Uncertainty: A Catalyst for Creativity, Learning and Development*. Springer. 33. 103-124. DOI: 10.1007/978-3-030-98729-9_7
- Hees, J. van, Grootswagers, T., Quek, G., & Varlet, M. (2025). Human perception of art in the age of artificial intelligence. *Frontiers in Psychology*, 15, Article 1497469. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1497469>
- Jin, X., & Ye, Y. (2022). Impact of fine arts education on psychological wellbeing of higher education students through moderating role of creativity and self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, 13, 957578. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.957578>
- Solberg, A. (2020). Artistic expression and material limitations: An iterative process of porcelain making. *FormAkademisk*, 13(4), Article 1. <https://doi.org/10.7577/formakademisk.4192>
- Stewart, J. (2023). Art as the manifestation of Spirit: Revisiting Hegel's philosophy of art in contemporary theory. *Philosophy Today*, 67(4), 452–469. <https://doi.org/10.5840/philtoday2023674412>
- Widhoelzl, F., & Takmaz, E. (2024). *Decoding emotions in abstract art: Cognitive plausibility of CLIP*. <https://arxiv.org/abs/2405.06319>
- Yang, M. (2024). The "Fourth Path" of innovation in Yuan blue-and-white porcelain art: The integration of technology and art. *International Journal of Education and Humanities*, 15(1), 332–335. <https://doi.org/10.54097/87dpmq19>

References

- Benedek, M., Jauk, E., & Neubauer, A. C. (2025). How do creative professionals stand out? Comparing the creative potential, personality,

Tetiana SAZONOVA, PhD Student,

ORCID ID: 0009-0006-2305-7933

e-mail: tpsazonova@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

motivation, and beliefs of professional artists and non-artists. *Personality and Individual Differences*, 239, 113184. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.113184>

Bruno, G. (2008). Cultural cartography, materiality and the fashioning of emotion. In M. Smith (Ed.), *Visual culture studies: Interviews with key thinkers* (pp. 144–165). SAGE Publications. file:///C:/Users/UserT/Downloads/Visual_Culture_Studies_Interviews_with_Key.pdf

de Castro, R. M. L., Chacon-Cuberos, R., Zurita-Ortega, F., Ubago-Jiménez, J. L., González-Valero, G., & Puertas-Molero, P. (2021). *Designing and evaluation of an artistic experience for developing empathy in higher education. FormAkademisk*, 14(2), 968860. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.968860>

Henriksen, D., Richardson, C., Gruber, N., & Mishra, P. (2022). *The uncertainty of creativity: Opening possibilities and reducing restrictions through mindfulness*. In *Uncertainty: A Catalyst for Creativity, Learning and Development*. Springer. 33. 103-124. DOI: 10.1007/978-3-030-98729-9_7

Hees, J. van, Grootswagers, T., Quek, G., & Varlet, M. (2025). Human perception of art in the age of artificial intelligence. *Frontiers in Psychology*, 15, Article 1497469. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1497469>

Jin, X., & Ye, Y. (2022). Impact of fine arts education on psychological wellbeing of higher education students through moderating role of creativity and self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, 13, 957578. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.957578>

Solberg, A. (2020). Artistic expression and material limitations: An iterative process of porcelain making. *FormAkademisk*, 13(4), Article 1. <https://doi.org/10.7577/formakademisk.4192>

Stewart, J. (2023). Art as the manifestation of Spirit: Revisiting Hegel's philosophy of art in contemporary theory. *Philosophy Today*, 67(4), 452–469. <https://doi.org/10.5840/philtoday2023674412>

Widhoelzl, F., & Takmaz, E. (2024). *Decoding emotions in abstract art: Cognitive plausibility of CLIP*. <https://arxiv.org/abs/2405.06319>

Yang, M. (2024). The "Fourth Path" of innovation in Yuan blue-and-white porcelain art: The integration of technology and art. *International Journal of Education and Humanities*, 15(1), 332–335. <https://doi.org/10.54097/87dpmq19>

Отримано редакцією журналу / Received: 02.05.26

Схвалено до друку / Accepted: 15.07.26

Опубліковано / Published: 16.07.26

PSYCHOLOGICAL PREDICTORS OF PERSONAL READINESS FOR CREATIVE ARTISTIC ACTIVITY

Background. Contemporary artistic practice unfolds amid rapid sociocultural, technological, and economic changes that place new psychological demands on artists. Professional success depends not only on knowledge and abilities, but also on personal traits that foster creativity, resilience, and adaptability. The purpose of this article is to identify the characteristics that either promote or hinder readiness for artistic practice.

Methods. The study employed the author's questionnaire of Personal Readiness for Creative Artistic Activity, the Values in Action Inventory of Strengths (VIA-IS), the Big Five Inventory-10 (BFI-10), Ryff's Psychological Well-Being Scales (PWB), the Multiple Stimulus Types Ambiguity Tolerance Scale-II (MSTAT-II), the Cognitive Flexibility Scale (CFS), the Occupational Hardiness Questionnaire, and the 10-item Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC-10). Statistical data analysis included the assessment of the reliability of the author's questionnaire, correlation analysis, and stepwise multiple regression analysis to identify the psychological predictors of individual components of personal readiness.

Results. Personal readiness for artistic activity was found to be a multidimensional psychological construct comprising awareness of professional choice, creative identity, intrinsic motivation for a creative profession, autonomy and courage of self-expression, tolerance for uncertainty, attitudes toward evaluation and vulnerability, psychological resourcefulness, and readiness for professional realization. The most influential positive predictors were purpose in life, openness to experience, occupational hardiness, autonomy, cognitive openness, ingenuity, appreciation of beauty, bravery, psychological commitment, self-acceptance, and leadership. Conversely, neuroticism, excessive reliance on rigid control, high behavioral normativity, excessive restraint, and conservatism were found to significantly reduce readiness for creative artistic activity.

Conclusions. Personal readiness for artistic activity is formed through the interaction of value-meaning, resource-instrumental, and personal-regulatory factors. The most important determinants are meaningfulness of professional activity, intrinsic motivation for creativity, openness to new experience, psychological resilience, autonomy, and the ability to function constructively under conditions of uncertainty.

Keywords: personal readiness; creative artistic activity; artistic professions; creative identity; intrinsic motivation; psychological resources; psychological well-being; psychological predictors.

Декларація про генеративний штучний інтелект та технології, що використовують штучний інтелект. Під час підготовки цієї статті автор не використовував інструменти штучного інтелекту.

Declaration of Generative AI and AI-Assisted Technologies. During the preparation of this work, the author did not use artificial intelligence tools.

Етична декларація. Дослідження схвалено Етичною комісією ГО "Українська Асоціація психології освіти та розвитку" (протокол №1 від 30.04.2026). Усі учасники дослідження надали письмову інформовану згоду на участь та публікацію отриманих даних. Автори гарантують повну анонімність та конфіденційність персональної інформації.

Ethical Statement The study was approved by the Ethics Committee of the Public Organization "Ukrainian Association of Educational and Developmental Psychology" (Protocol No. 1 dated April 30, 2026). All study participants provided written informed consent for their participation and the publication of the obtained data. The authors guarantee full anonymity and confidentiality of personal information.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.